Бейрутска декларация „Вяра за правата на човека”

„Пътищата към Бога са толкова, колкото са душите на Земята.” (Руми)[1]

1. Ние, представители на религиозни и граждански организации, работещи в областта на правата на човека, събрани в Бейрут на 28 и 29 март 2017 г., в кулминацията на поредица от срещи, инициирани от Службата на Върховния Комисар на ООН по правата на човека (OHCHR),[2] изразяваме дълбокото си убеждение, че нашите религии и вярвания споделят обща ангажираност към **защитата на достойнството и равната стойност на всички човешки същества**. Следователно общите човешки ценности и равното достойнство са общи корени на нашите култури. Вярата и правата трябва да бъдат взаимно подкрепящи се сфери. Индивидуалното и колективното изразяване на религиите или убежденията процъфтяват и се развиват в среда, в която се защитават правата на човека, основани на равната стойност на всички хора. По същия начин правата на човека могат да се възползват от дълбоко вкоренените етични и духовни основи, предоставени от религията или убежденията.

2. Ние разбираме нашите съответни религиозни убеждения като източник за защита на **целия спектър от неотменими човешки права** – от запазването на дара на живота, свободата на мисълта, съвестта, религията, убежденията, мнението и изразяването до свободата от нужда и страх, включително от насилие във всичките му форми.

- *„Който спаси един живот, се счита от Писанието, че е спасил целия свят.“ (Талмуд, Санхедрин, 37,а).*
- *„Който спаси живота на един човек, е равен на този, който спаси живота на всички.“ (Коран 5:32)*
- *„Да възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце, с цялата си душа, с цялата си сила и с целия си ум; и ближния си като себе си.“ (Лука 10:27)*
- *„ Нека почитат Господа на този Дом, който ги спаси от глад и ги спаси от страх.“ (Сура Курайш, стихове 3,4)*
- *„Един човек беше създаден на света, за да научи, че ако някой причини загиването на един човек, той е унищожил целия свят; и ако някой спаси една душа, той е спасил целия свят.“ (Мишна Санхедрин 4:5)*
- *„Нека стоим заедно, нека изразяваме мнението си колективно и нека мислите ни бъдат едно.“ (Ригведа 10:191:2)*
- *„Както се пазя от неприятни неща, колкото и малки да са те, така трябва да се отнасям към другите с състрадание и грижа.“ (Шантидева, „Пътеводител за живота на бодхисатва“)*
- *„Нека обединим ума си, за да видим какъв живот можем да създадем за нашите деца.“ (Вожд Седящият Бик, Лакота)*

3. Въз основа на горното, както и на много други източници на вяра, ние сме убедени, че нашите **религиозни или мирогледни убеждения са един от основните източници** на защита на човешкото достойнство и свободите на всички хора и общности, без никаква дискриминация. Религиозните, етичните и философските текстове предшестват международното право в отстояването на единството на човечеството, свещеността на правото на живот и съответните индивидуални и колективни задължения, които са заложени в сърцата на вярващите.

4. Ние се ангажираме да разпространяваме **общите човешки ценности, които ни обединяват**. Въпреки че имаме различия по някои теологични въпроси, ние се ангажираме да се борим срещу всяка форма на експлоатация на тези различия с цел подбуждане към насилие, дискриминация и религиозна омраза.

- *„Ние създадохме закон и практика за различни групи. Ако Бог беше пожелал, Той щеше да ви направи една общност, но Той искаше да ви изпита с това, което ви е дал. Затова се състезавайте в правенето на добро. Всеки от вас ще се върне при Бог и Той ще ви информира за нещата, по които сте се разделили.“ (Коран 5, 48)*
- *„Вие сте плодовете на едно дърво и листата на един клон.“ (Бахаулла)*

5. Ние вярваме, че свободата на религията или вярата не съществува без **свободата на мисълта и съвестта**, които предшестват всички свободи, защото те са свързани с човешката същност и неговите права на избор и свобода на религията или вярата. Човекът като цяло е основата на всяка вяра и той расте чрез любов, прошка и уважение.

6. С настоящото тържествено обявяваме от Бейрут **най-благородната от всички борби, мирна, но мощна**, срещу нашите собствени его, егоизъм и изкуствени разделения. Само когато ние, като религиозни дейци, поемем съответните си роли, изразим обща визия за нашите отговорности и

преминем от проповядване към действие, само тогава ще можем да насърчим по достоверен начин взаимното приемане и братството между хората от различни религии или убеждения и да им дадем сили да победят негативните импулси на омраза, злоба, манипулация, алчност, жестокост и свързаните с тях форми на нечовечност. Всички религиозни или вероизповедни общности се нуждаят от решително лидерство, което недвусмислено да прокара този път, като действа за равно достойнство на всички, водено от нашата обща човечност и уважение към абсолютната свобода на съвестта на всеки човек. Ние се ангажираме да не пестим усилия за запълване на тази съвместна лидерска празнина, като защитаваме свободата и многообразието чрез дейности по „вяра за правата на човека“ (F4R).

- *„Ние усъвършенствахме всяка душа в нейната вродена слабост към злото и стремеж към доброто. Успешен е този, който се издигне по пътя на правдата.“ (Коран 91, 7-9)*

7. Настоящата декларация „Вяра за правата на човека“ **е насочена към лица, принадлежащи към различни религии и вярвания във всички региони на света**, с цел да се укрепи сплотеността, мирът и уважението в обществото въз основа на обща платформа за действие, приета от всички заинтересовани страни и отворена за всички участници, които споделят нейните цели. Ние ценим факта, че нашата декларация „Вяра за правата на човека“, подобно на своя предшественик Рабатски план за действие срещу подбуждане към дискриминация, враждебност или насилие (октомври 2012 г.), е изготвена и приета под егидата и с подкрепата на Организацията на Обединените Нации, която представлява всички народи по света, и е обогатена от механизмите на ООН за защита на правата на човека, като специалните докладчици и членовете на договорните органи.

8. Въпреки че с течение на времето бяха предприети многобройни и добре приети инициативи за свързване на вярата с правата в полза и на двете, нито една от тези опити не постигна напълно тази цел. Ето защо сме убедени, че **религиозните участници трябва да имат възможност**, както на национално, така и на международно равнище, да поемат своята отговорност за защита на общата ни човечност срещу подбуждане към омраза, срещу онези, които се възползват от дестабилизирането на обществата, и срещу манипулаторите на страха в ущърб на равното и неотменимо човешко достойнство. С настоящата Декларация F4R ние се стремим да обединим усилията и сърцата си, за да надградим предишните опити за сближаване на вярата и правата**, като изразим общото** между нас и **определим начини, по които вярата може да защити правата** по-ефективно, така че двете да се подсилват взаимно.

- *„Човечеството е в затруднение. Освен онези, които вярват в праведните дела, постоянно ги препоръчват един на друг и продължават в този дух.“ (Коран 103, 3)*

9. Въз основа на настоящата декларация, ние също така възнамеряваме да **приложим на практика това, което проповядваме**, чрез създаване **на многостепенна коалиция**, отворена за всички независими религиозни дейци и организации на базата на вярата, които искрено демонстрират приемане и ангажираност към настоящата декларация F4R, чрез реализиране на проекти на място в области, които допринасят за постигането на нейната цел. Ние също така ще изготвим пътна карта за конкретни действия в определени области, която ще бъде редовно преразглеждана от нашата глобална коалиция „Вяра за правата на човека “.

10. За да постигнем горната цел, ние се ангажираме като вярващи (теисти, нетеисти, атеисти или други[3]) да спазваме изцяло **пет основни принципа**:

a) Превръщане на традиционния междурелигиозен диалог в **конкретни, ориентирани към действие проекти на „Вяра за правата на човека “ (F4R) на местно ниво**. Диалогът е важен, но не е самоцел. Добрите намерения имат ограничена стойност без съответни действия. Целта е промяна на място, а съгласуваните действия са логичното средство за постигането ѝ.
   - *„Вярата е в сърцето, когато се изразява с дела.“ (Хадис)*

b) **Избягване на теологически и доктринални различия**, за да се действа в области на обща междурелигиозна и вътрешнорелигиозна визия, както е определено в настоящата декларация на F4R. Настоящата декларация не е замислена като инструмент за диалог между религиите, а по-скоро като съвместна платформа за общи действия в защита на човешкото достойнство за всички. Въпреки че уважаваме ме свободата на изразяване и да не се заблуждаваме, че на различни нива на религиозния дискурс ще продължат да съществуват противоречия, ние сме решени да се противопоставим на манипулирането на религиите както в политиката, така и в конфликтите. Намерението ни е да бъдем балансиран и единен

глас на солидарност, разум, състрадание, умереност, просвещение и съответни колективни действия на местно ниво.

c) **Интроспективността** е ценност, която ценим. Всички ние ще изразяваме мнението си и ще действаме преди всичко по отношение на собствените си слабости и предизвикателства в съответните си общности. Ще се занимаваме с по-глобални въпроси колективно и последователно, след вътрешни и включващи всички обсъждания, които запазват най-ценната ни сила, а именно почтеността.

d) **Ще говорим с един глас**, особено срещу всяко проповядване на омраза, което води до подбуждане към насилие, дискриминация или друго нарушение на равното достойнство, на което се ползват всички хора, независимо от тяхната религия, убеждения, пол, политически или други възгледи, национален или социален произход, или друг статус. Осъждането на подбуждането към омраза, несправедливост, дискриминация на религиозна основа или всякаква форма на религиозна нетърпимост не е достатъчно. Наш дълг е да противодействаме на речта на омразата с лечебна състрадателност и солидарност, които лекуват сърцата и обществата. Нашите думи за възмездие трябва да надхвърлят религиозните или вероизповедните граници. Такива граници не трябва да остават свободна почва за манипулатори, ксенофоби, популисти и насилствени екстремисти.

e) Ние сме решени да **действаме напълно независимо**, ръководени единствено от съвестта си, като търсим партньорства с религиозни и светски власти, съответни правителствени органи и недържавни участници, където коалициите „Вяра за правата на човека “ (F4R) са свободно създадени в съответствие с настоящата декларация.

11. Нашият **основен инструмент и предимство е да достигнем до стотици милиони вярващи** по превантивен и структуриран начин, за да им предадем нашите общи убеждения, заложени в тази декларация F4R. Да се изказваме с един глас в защита на равното достойнство на всички по въпроси, които представляват общи предизвикателства за човечеството, служи еднакво на каузата на вярата и правата. Човешките същества имат право на пълно и равно уважение, а не само на толерантност, независимо от това, в какво вярват или не вярват. Наш дълг е да спазваме този ангажимент в рамките на съответните ни компетенции. Ще насърчаваме също така всички вярващи да поемат индивидуалната си отговорност в защита на дълбоко вкоренените си ценности на справедливост, равенство и отговорност към нуждаещите се и уязвимите, независимо от тяхната религия или убеждения.

- *„Хората са или ваши братя по вяра, или ваши братя по човечество.“ (Имам Али ибн Аби Талиб)*
- *„В дългия път на човешкия живот вярата е най-добрият спътник.“ (Буда)*

12. Ние се стремим да постигнем тази цел по конкретен начин, който има значение **за хората на най-ниското ниво** във всички части на света, където коалиции от религиозни дейци решат да се присъединят към тази декларация и да действат в съответствие с нея. Ще подкрепяме действията си, включително чрез символичното ежегодно шествие „Поход на вярата за права“, което е най-богатият израз на нашето единство в многообразието, което ще се провежда на 10 декември във всички части на света.

13. Изразяването чрез настоящата декларация на обща визия на религиозните дейци, въз основа на Плана за действие от Рабат от 2012 г. и последващите срещи, ще бъде повратна точка за **обезоръжаване на силите на мрака** и ще спомогне за разбиването на нечестивия съюз между страха и омразата, който е в сърцата на твърде много хора. Насилието в името на религията разрушава нейните основни устои – милосърдието и състраданието. Ние възнамеряваме да превърнем посланията на милосърдието и състраданието в актове на солидарност чрез междуобщностни социални, развитийни и екологични проекти на базата на вярата на местно, национално, регионално и глобално равнище.

14. Ние **напълно приемаме всеобщо признатите ценности**, изразени в международните инструменти за правата на човека, като общи стандарти на нашата обща човечност. Нашите ангажименти в тази декларация F4R се основават преди всичко на нашето убеждение, че религиите и вярванията споделят общи основни ценности на уважение към човешкото достойнство, справедливост и честност. Ние основаваме тези ангажименти и на приемането на факта, че ***„всеки човек има задължения*** *към общността, в която е възможно свободно и пълно развитие на неговата личност*“[4] . Наш дълг е да практикуваме това, което проповядваме, да се ангажираме изцяло, да

изразяваме мнението си и да действаме на място в защита на човешкото достойнство, дълго преди то да бъде действително застрашено.

- *„О, вие, вярващи, защо не практикувате това, което проповядвате? Най-мразко за Бога е да проповядваш това, което не практикуваш.“ (Коран 61: 2-3)*
- *„Застъпвай се за онези, които не могат да говорят за себе си, за правата на всички, които са в нужда. Говори и съди справедливо; защитавай правата на бедните и нуждаещите се.“ (Притчи 31:8-9)*

15. Както **религиозните предписания, така и съществуващите международни правни рамки** възлагат отговорности на религиозните дейци. Овластяването на религиозните дейци изисква действия в области като законодателство, институционални реформи, подкрепящи публични политики и обучение, адаптирано към нуждите на местните религиозни дейци, които често са един от основните източници на образование и социална промяна в съответните области на действие. Международните конвенции и пактове са определили ключови правни термини като геноцид, бежанец, религиозна дискриминация и свобода на религията или убежденията.[5] Всички тези понятия имат съответен отзвук в различните религии и убеждения. Освен това, многобройни декларации и резолюции[6] предоставят елементи на ролята и отговорностите на религиозните дейци, които ние приемаме и консолидираме в настоящата декларация на F4R.

16. Като човешки същества ние сме съгласни, че **носим отговорност пред всички хора** за коригиране на начина, по който се представят религиите и по който те често биват манипулирани. Ние носим отговорност за действията си, обаче носим още по-голяма отговорност, ако не действаме или не действаме правилно и навреме.

- *„Ще попитаме всеки от вас за всичко, което сте казали и направили, защото вие сте отговорни“ (Коран, Асафат, 24)*
- *„Делата на всеки човек ще бъдат явени.“ (Библията, 1 Коринтяни iii. 13)*

17. Докато държавите носят основната отговорност за насърчаването и защитата на всички права на всички, индивидуално и колективно, да се радват на достоен живот, свободен от страх и лишения, и да се ползват от свободата на избор във всички аспекти на живота, ние, като религиозни дейци или като индивидуални вярващи, носим ясна отговорност да **защитаваме нашата обща човечност и равната достойнство на всеки човек** при всички обстоятелства в рамките на нашите собствени сфери на проповядване, преподаване, духовно ръководство и социална ангажираност.

- *„Който е свидетел на несправедливост или злодеяние, трябва да промени хода на нещата със собствените си ръце. Ако не може да го направи, с думите си. Ако не може да го направи, тогава със сърцето си. Това би било най-слабият акт на вяра“ (Хадис).*

18. **Религиозните общности, техните лидери и последователи** имат роля и носят отговорност независимо от публичните власти, както съгласно националните, така и съгласно международните правни инструменти. Съгласно член 2, параграф 1 от Декларацията на ООН за премахване на всички форми на нетолерантност и дискриминация на основата на религията или убежденията от 1981 г., „никой не може да бъде подлаган на дискриминация от държава, институция, група лица или лице на основата на религията или убежденията“. Тази разпоредба установява преки отговорности на религиозните институции, лидерите и дори всеки индивид в рамките на религиозните или вероизповедните общности.

19. Доколкото понятието за ефективен контрол, съдържащо се в[7] , предоставя основата за отговорностите на недържавните участници в конфликти, ние виждаме подобна правна и етична обосновка в случая на религиозните лидери, които по всяко време упражняват **силно влияние върху сърцата и умовете на своите последователи**.

20. Речта е от основно значение за процъфтяването на отделния човек и на общността. Тя е едно от най-важните **средства за изразяване на добрите и лошите страни на човечеството**. Войната започва в умовете и се подхранва от разсъждения, често подхранвани от скрита пропаганда на омразата. Позитивната реч е също така лечебно средство за помирение и изграждане на мир в сърцата и умовете. Речта е една от най-стратегическите области на отговорностите, които се ангажираме да поемем и да подкрепяме взаимно за тяхното изпълнение чрез настоящата декларация F4R въз основа на праговете, формулирани в Плана за действие от Рабат.

21. Съгласно Международния пакт за граждански и политически права (член 20, параграф 2), държавите са длъжни да забранят всяко подбуждане към национална, расова или религиозна омраза, което представлява подбуждане към дискриминация, враждебност или насилие. Това включва

подбуждане към омраза от страна на някои религиозни лидери в името на религията. Поради положението на оратора, контекста, съдържанието и обхвата на проповедите, такива изявления на религиозни лидери могат да достигнат прага на подбуждане към омраза. Забраната на такова подбуждане не е достатъчна. Задължение е и полагането на усилия за помирение, включително от страна на религиозните лидери, особено когато омразата се пропагандира в името на религиите или вярванията.

22. Най-ясните и най-новите насоки в тази област са дадени в Плана за действие от Рабат от 2012 г.[8] , в който се формулират **три конкретни основни отговорности на религиозните лидери**: а) Религиозните лидери следва да се въздържат от използването на послания на нетърпимост или изрази, които могат да подбуждат към насилие, враждебност или дискриминация; (б) Религиозните лидери също имат решаваща роля в категоричното и своевременно изразяване на позиция срещу нетърпимостта, дискриминационните стереотипи и проявите на реч на омраза; и (в) Религиозните лидери трябва да бъдат категорични, че насилието никога не може да бъде толерирано като отговор на подбуждане към омраза (например насилието не може да бъде оправдано с предишна провокация).

www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomReligion/Pages/FaithForRights.aspx

---

1 Всички цитати от религиозни или вероизповедни текстове са предоставени от участниците в семинара в Бейрут във връзка с тяхната собствена религия или вероизповедание и са само с илюстративна цел и не са изчерпателни.

2 ВКПЧ организира свързани международни срещи, експертни семинари и регионални семинари, включително в Женева (октомври 2008 г.), Виена (февруари 2011 г.), Найроби (април 2011 г.), Банкок (юли 2011 г.), Сантяго де Чили (октомври 2011 г.), Рабат (октомври 2012 г.), Женева (февруари 2013 г.), Аман (ноември 2013 г.), Манама (2014 г.), Тунис (октомври 2014 г. и април 2015 г.), Никозия (октомври 2015 г.), Бейрут (декември 2015 г.) и Аман (януари 2017 г.).

3 Вж. Комитет на ООН по правата на човека, общ коментар № 22 (1993 г.), UN Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.4, параграф 2.

4 Член 29, параграф 1 от Всеобщата декларация за правата на човека (1948 г.).

5 Те включват Конвенцията за предотвратяване и наказване на престъплението геноцид (1948 г.); Конвенцията за статута на бежанците (1951 г.); Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация (1965 г.); Международния пакт за граждански и политически права (1966 г.); Международния пакт за икономически, социални и културни права (1966 г.); Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените (1979 г.); Конвенцията срещу изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (1984 г.); Конвенцията за правата на детето (1989 г.); Международната конвенция за защита на правата на всички мигранти и членовете на техните семейства (1990 г.); Конвенция за правата на хората с увреждания (2006 г.); и Международна конвенция за защита на всички лица от насилствено изчезване (2006 г.).

6 Те включват Всеобщата декларация за правата на човека (1948 г.); Декларация за премахване на всички форми на нетолерантност и дискриминация на основата на религия или убеждения (1981 г.); Декларация за правата на лицата, принадлежащи към национални или етнически, религиозни и езикови малцинства (1992 г.); Принципи на поведение на Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец и неправителствените организации в програми за реагиране при бедствия (1994 г.); Декларация на ЮНЕСКО за принципите на толерантността (1995 г.); Заключителен документ на Международната консултативна конференция за училищното образование във връзка със свободата на религията или вярванията, толерантността и недискриминацията (2001 г.); Насоки от Толедо за преподаването на религии и вярвания в държавните училища (2007 г.); Декларация на Организацията на обединените нации за правата на коренните народи (2007 г.); Хагска декларация за „Вярата в правата на човека“ (2008 г.); Принципи от Камдън за свободата на изразяване и равенството (2009 г.); Резолюция 16/18 на Съвета по правата на човека относно борбата срещу нетърпимостта, негативните стереотипи и стигматизацията, дискриминацията, подбуждането към насилие и насилието срещу лица на основата на религия или убеждения (и Истанбулски процес, 2011 г.); План за действие от Рабат за забрана на пропагандата на национална, расова или религиозна омраза, която представлява подбуждане към дискриминация, враждебност или насилие (2012 г.); Рамката за анализ на жестоките престъпления (2014 г.); Планът за действие на генералния секретар за предотвратяване на насилието, основано на екстремизъм (2015 г.); както и Декларацията от Фес за предотвратяване на подбуждането към насилие, което може да доведе до жестоки престъпления (2015 г.).

7 При определени обстоятелства, по-специално когато недържавни субекти упражняват значителен/ефективен контрол над територия и население (например като *де факто* власти), те също са длъжни да зачитат международните права на човека като носители на задължения (вж. документи на ООН CEDAW/C/GC/30, параграф 16; A/HRC/28/66, параграфи 54-55).

8 Вж. документ на ООН A/HRC/22/17/Add.4, приложение, допълнение, параграф 36.